

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา
THE DEVELOPING STUDENTS' DESIRABLE ATTRIBUTE OF LEARNING
ENTHUSIASM THROUGH THE YONISOMANASIKARA PRINCIPLE AT
LUANGPHODERMPRASITWITTHAYA SCHOOL, SONGKHLA PROVINCE

¹พระมหาอำนาจ คำหล้า PhramahaAmnat Khamla

²พระครูสุเมตปริยัติคุณ Phrakhrusumetpariyattikun ³กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Wayupuck91@gmail.com

Article Received: May 06, 2025. Revised: June 18, 2025. Accepted: June 20, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ (1) อยากรู้อยากเห็น (2) ตั้งใจอย่างมีสติ (3) กล้าคิดริเริ่ม (4) เพียรพยายาม (5) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (6) มีเหตุผล 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย (1) อุบายมนสิการ (คิดถูกวิธี) (2) ปณณสิการ (คิดมีระเบียบ) (3) การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) (4) อุปปาทมนสิการ (คิดเป็นกุศล) 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์, การใฝ่เรียนรู้, โยนิโสมนสิการ

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the current state of students' desirable attributes in learning enthusiasm at Luang Pho Derm Prasit Wittaya School, Songkhla Province, 2) explore the guidelines for developing such attributes based on the Yonisomanasikāra Principle, and 3) propose a development approach accordingly. This was a qualitative research with 3 research steps: Step 1: Study the desired characteristics by collecting data through in-depth interviews with 15 relevant persons, Step 2: Study the guidelines for developing the desired characteristics according to the Yonisomanasikāra principle by conducting in-depth interviews with 5 experts for guideline formulation and analyzed the data using content analysis according to the interview form, Step 3: Presenting the guidelines for developing the desired characteristics according to the principles of Yonisomanasikāra through a group discussion with 7 qualified persons to assess the appropriateness, feasibility, and utility of the proposed approach. Data were analyzed using content analysis based on focus group discussion questions.

The research findings revealed that: 1) The condition of students' desirable attributes of learning enthusiasm was a process in which teachers develop such attributes in students, comprising 6 key attributes, as follows: (1) curiosity, (2) mindful attention, (3) creativity, (4) perseverance, (5) independent inquiry, (6) logical reasoning. 2) The development approach based on the Yonisomanasikāra principle involved four core contemplative strategies: (1) Ubāya-manasikāra (reflective thinking) (2) Patha-manasikāra (systematic thinking) (3) Kāraṇa-manasikāra (rational thinking) and (4) Uppādaka-manasikāra (wholesome thinking). 3) The proposed approach was found to be appropriate, feasible, and beneficial for enhancing learning enthusiasm among students at the school.

Keywords: Development of Desirable Attributes, Learning Aspect, Yonisomanasikāra

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย โดยระบุงานการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ต่างๆ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ซึ่งในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยกันหลายด้าน ทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้เรียนมีสติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบด้าน และมีเหตุผลสมบูรณ์ที่สุดโดยยึดหลักโยนิโสมนสิการ นับได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบระเบียบ ตรงตามสภาวะและเหตุปัจจัยทุกขั้นตอน เน้นการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบ ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการเล่าเรียน การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และนำไปปรับใช้ในการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ได้ต่อไป จากแนวความคิดใช้หลักโยนิโสมนสิการมีประเด็นที่สนับสนุนการคิดให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนในการที่จะตัดสินใจทำอะไรที่เป็นประโยชน์กับตัวเองและสังคม โดยใช้วิธีตามหลักโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีคิดที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหลวงพ่อดำเดิมประสิทธิ์วิทยา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาคุณลักษณะของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ ด้วยวิธีคิดนี้ประกอบด้วยหลักคิดดังนี้ 1) อุบายมนสิการ (คิดถูกวิธี) 2) ปณมนสิการ (คิดมีระเบียบ) 3) การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) และ 4) อุปปาทมนสิการ (คิดเร้ากุศล) (พระเทพโสมภณ, 2548)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยในการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งมีหลายแนวทาง เช่น การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน กระบวนการเรียนรู้แบบการบูรณาการตามกลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระและแก้ปัญหา เป็นต้น ในการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสถานศึกษาเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น และเป็นการสืบทอดพระศาสนาเพื่อให้จรรโลงมั่นคงยืนยาวสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบเชิงคุณภาพโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) อยากรู้อยากเห็น 2) ตั้งใจอย่างมีสติ 3) กล้าคิดริเริ่ม 4) เพียรพยายาม 5) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ 6) มีเหตุผล เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมิน การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ 1) อยากรู้อยากเห็น 2) ตั้งใจอย่างมีสติ 3) กล้าคิดริเริ่ม 4) เพียรพยายาม 5) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ 6) มีเหตุผล โดยประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 1) อุบายมนสิการ คือ การรู้จักคิดพิจารณาโดยอุบายที่ชอบ 2) ปณมสิการ คือ การคิดต่อเนื่อง อย่างเป็นธรรม 3) การณมสิการ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล 4) อุปาทกมสิการ คือ การคิดที่พิจารณาเป็น กุศลธรรม ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วม สนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดำ ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

1.1 พฤติกรรมกระตือรือร้น สภาพการดำเนินงานโดยการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมทั้งภายใน และภายนอกของสถานศึกษา ด้วยการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการและ แนวคิดด้วยกิจกรรมต่างๆ เกิดความกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ เกิดการตั้งคำถามแต่ยังขาดการปรับ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดี ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่ค่อยสนใจใฝ่เรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด รวมไปถึง ครูผู้สอนไม่มีความชำนาญในตัวกิจกรรมนั้นๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมวางแผนและประชุม การสร้าง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ให้น่าสนใจ นำผู้เรียนไปทัศนศึกษา ให้เปิดการเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะแสดงออก และพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียน

1.2 พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ สภาพการดำเนินงานสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน สะอาด สงบ เป็นระเบียบ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเองมีนิสัยในการพัฒนาตนเอง ทั้งทางกาย วาจา ใจ เกิดการรักการอ่าน สนใจอย่างมี สติ รอบครอบ มีวินัยในตนเองและสามารถพัฒนาตนเองให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ดี ยังพบปัญหาการขาดสติ มีสมาธิน้อยในการศึกษาเล่าเรียน กลัวความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งผู้เรียนเองมีอารมณ์ไม่มั่นคง ต้องใช้ เวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครูผู้สอนเอาใจใส่ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายของ ผู้เรียน ริเริ่มสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนใหม่ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน

1.3 พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม สภาพการดำเนินงานโดยให้ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ปลูกฝังผู้เรียนเกิดกระบวนการความรู้ใหม่ๆ ผ่านการคิด วิเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วย จินตนาการของตนเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ ยังพบปัญหาเน้นให้ผู้เรียนท่องจำมาก เกินไป ไม่มีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีกระบวนการสอนใหม่ๆ ทำให้ผู้เรียนสนใจใคร่ศึกษา เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะของผู้เรียน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับวัยเรียนนั้นๆ เน้นให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงแทนการท่องจำตำราเรียน

1.4 พฤติกรรมเพียรพยายาม สภาพการดำเนินงานการตั้งเป้าหมาย ให้นักเรียนผู้เรียนให้มีความเพียรในการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินหรือทำกิจกรรม ร่วมกับโรงเรียนส่งเสริม

การรักษาวินัยในตัวเอง ด้วยความพยายามทำให้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ มีความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของตน ยังพบว่าการขาดความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอในงานของตน มีพฤติกรรมเกียจคร้าน ไม่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน ขาดแรงจูงใจในการสร้างเป้าหมาย ไม่สามารถจัดการกับปัญหาด้วยตนเองได้ ต้องเสริมสร้างแรงเชิงบวกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอ ฝึกการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้อื่น และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายน่าสนใจ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน

1.5 พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง สภาพการดำเนินงานโดยที่สถานศึกษาเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริง ทดลองจริง ตามอิสระทางความถนัดของตนเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการค้นคว้าที่ถูกต้อง เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียน สามารถแยกแยะคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยผ่านกระบวนการคิดเป็นรูปแบบ ยังพบว่าขาดความรู้ความเข้าใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เหมาะสม สถานศึกษาขาดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน และตัวผู้เรียนเองไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการค้นคว้าหาความรู้ สถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนแต่ละช่วงวัน ให้มีความเหมาะสมในการศึกษาเล่าเรียน อุปกรณ์สื่อต่างๆ ทางการศึกษา มีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการ ครูผู้สอนพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยน่าสนใจ สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน

1.6 พฤติกรรมมีเหตุผล สภาพการดำเนินงานโดยการจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนรู้จักฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันทำกิจกรรมได้วาทิ เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การวางข้อตกลงอย่างมีเหตุผลเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก คิดค้นหาวิธีโดยใช้เหตุผลเป็นปัจจัยประกอบ รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีรวมไปถึงการมีน้ำใจ ยังพบว่าขาดการใช้กระบวนการหรือทักษะการคิดที่มีเหตุผล ขาดการคิดวิเคราะห์แยกแยะแบบมีรูปแบบ ครูผู้สอนขาดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ตรงเป้าหมาย ครูผู้สอนรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนให้มีความน่าสนใจแก่ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรม สร้างความสามัคคีร่วมกันตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการดำเนินงานและได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการในการร่างแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะ ด้านใฝ่เรียนรู้ กับหลักโยนิโสมนสิการ โดยมีกระบวนการดังนี้

2.1 พฤติกรรมกระตือรือร้น 1) กำหนดเป้าหมาย สนับสนุนให้ผู้เรียนตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น เพื่อจุดประกายความอยากรู้อยากเห็น สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ดำเนินการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเรียนรายงาน ผังความคิด สอดคล้องกับหลักปถมนสิการ 3) ประเมินและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน โดยการวัดผลความก้าวหน้าจากกิจกรรมหรือแบบสอบถามสอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุงโดยการสร้างนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักอุปาทมนสิการ

2.2 พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ 1) วางแผนพัฒนาห้องเรียนให้มีความเหมาะสม เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีต่อตนเอง สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ดำเนินการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมร่วมกันสร้าง

ความดีในใจตนเอง สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ประเมินผลและวิเคราะห์โดยการจัดประชุมและติดตามเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้เรียน สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) นำผลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงโดยการสร้างกิจกรรมแบบจดจำ เน้นความตั้งใจ สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

2.3 พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีอิสระ สอดคล้องกับหลัก อุบายมนสิการ 2) ดำเนินการให้ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตนเองและสนับสนุนกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) วิเคราะห์ผลโดยเริ่มจากโครงการหรือกิจกรรมเฉพาะทาง สอดคล้องกับหลัก การณมนสิการ 4) พัฒนาโดยการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนชื่นชมความคิดของผู้เรียน สอดคล้องกับหลัก อุปาทกมนสิการ

2.4 พฤติกรรมเพียรพยายาม 1) ฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบทางวินัย สอดคล้องกับหลัก อุบายมนสิการ 2) ให้ผู้เรียนจัดทำกิจกรรมหรือตารางกิจวัตรประจำวัน สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ประเมินผลโดยการจัดทำเครื่องมือลำดับความสำคัญของกิจกรรม สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) สร้างกิจกรรมระยะยาว โครงการหรือวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

2.5 พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง 1) วางแผนส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ให้ผู้เรียนแบ่งกระบวนการค้นคว้าออกเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ติดตามผลโดยการนำเสนอหน้าชั้นในชั่วโมงเรียน ผ่านงานกลุ่ม สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) พัฒนารูปแบบกิจกรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

2.6 พฤติกรรมมีเหตุผล 1) วางแผนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สอดคล้องกับหลักอุบายมนสิการ 2) ดำเนินการพัฒนาให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม อาศัยความสามัคคี สอดคล้องกับหลักปณณสิการ 3) ประเมินผลด้วยการบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนเชิงบวกและลบ สอดคล้องกับหลักการณมนสิการ 4) พัฒนาปรับปรุงโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องกับหลักอุปาทกมนสิการ

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลัก โยนิสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนหลวงพ่อดิม ประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา พบว่า สภาพพฤติกรรมกระตือรือร้น การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการและแนวคิดด้วยกิจกรรมต่างๆ ขาดการปรับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดี ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่ค่อยสนใจใฝ่เรียนรู้เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมวางแผนและประชุม การสร้าง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ให้ดูน่าสนใจ นำผู้เรียนไปทัศนศึกษา ให้เปิดการเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ๆ พฤติกรรมด้านตั้งใจอย่างมีสติ สร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน สะอาด สงบ

เป็นระเบียบ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน ปัญหาการขาดสติมีสมาธิน้อยในการศึกษาเล่าเรียน ครูผู้สอนเอาใจใส่ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายของผู้เรียน ริเริ่มสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนใหม่ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน พฤติกรรมด้านกล้าคิดริเริ่ม ปลุกฝังผู้เรียนเกิดกระบวนการความรู้ใหม่ๆ ผ่านการคิด วิเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยจินตนาการของตนเอง โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับวัยเรียนนั้นๆ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงแทนการท่องจำตำราเรียน พฤติกรรมด้านเพียรพยายาม หมั่นกระตุ้นผู้เรียน ให้มีความเพียรในการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินหรือทำกิจกรรม ร่วมกับโรงเรียนส่งเสริมการรักษาวินัยในตัวเอง การขาดความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอในงานของตนมีพฤติกรรมเกียจคร้าน ต้องเสริมสร้างแรงเชิงบวกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอ ฝึกการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้เรียน พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริง ทดลองจริง ตามอิสระทางความถนัดของตนเอง ขาดความรู้ความเข้าใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เหมาะสม ครูผู้สอนพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยดูน่าสนใจ พฤติกรรมมีเหตุผล สภาพการดำเนินงานโดยการจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนรู้จักฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันทำกิจกรรมได้วาทะ เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การวางข้อตกลงอย่างมีเหตุผลเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก คิดค้นหาวิธีโดยใช้เหตุผลเป็นปัจจัยประกอบ รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ตีรวมไปถึงการมีน้ำใจ ยังพบว่า ขาดการใช้กระบวนการหรือทักษะการคิดที่มีเหตุผล เพราะการที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษายังขาดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา จันทิมา (2560) ที่พบว่า การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้มี 4 ด้าน คือ ความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ ทักษะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ความอดทนและความพยายามในการเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และการวิจัยของทัศนีย์ ประธาน (2565) ที่พบว่า วัตถุประสงค์ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้วัดระดับความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าว

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำเดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา มีความจำเป็นต่อผู้บริหารสถานเพื่อพัฒนาผู้เรียน จะต้องยึดหลักโยนิโสมนสิการ ในการดำเนินงานประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมกระตือรือร้น 2) พฤติกรรมตั้งใจอย่างสติ 3) พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม 4) พฤติกรรมเพียรพยายาม 5) พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง 6) พฤติกรรมมีเหตุผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีหลักธรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ คือ หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 1) อุบายมนสิการ การรู้จักคิดพิจารณาโดยอุบายที่ชอบ 2) ปณมนสิการ การคิดต่อเนื่องอย่างเป็นธรรมมีระเบียบ 3) การณมนสิการ การคิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นการสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย 4) อุปาทกมนสิการ การคิดที่พิจารณาเป็นกุศลธรรม เพื่อค้นหาความจริงหรือแก่นสาระความรู้ต่างๆ เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านพฤติกรรม 6 ด้าน อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เนื่องจากหลักอุบายมนสิการและปณมนสิการเป็นการคิดแบบมีระบบแบบแผนอย่างต่อเนื่อง และหลักการณมนสิการกับอุปาทกมนสิการเป็นการคิดแบบรวบยอดพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสนธยา สรรวผล (2562) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ

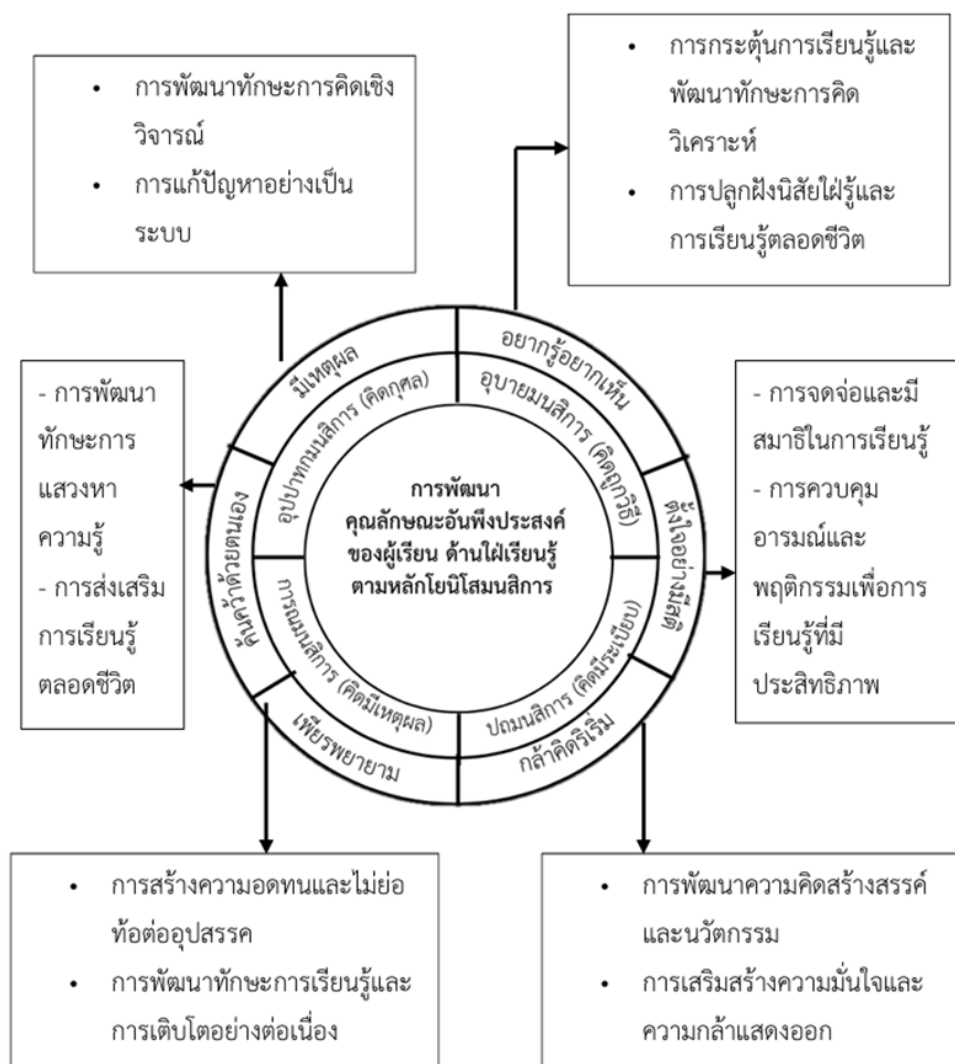
นักเรียนในสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน มีรายการปฏิบัติรวมทั้งสิ้น 41 รายการ คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ มี 5 รายการ เช่น คณะกรรมการการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา วางแผนปฏิบัติการประจำปีและกำหนดผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการ มี 25 รายการ โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ มี 7 รายการ เช่น ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 7 รายการ เช่น ครูผู้สอนดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำโครงการพิเศษพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มี 5 รายการ เช่น คณะกรรมการการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผ่านกิจวัตรประจำวันของตัวนักเรียนเอง

3. ผลการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ สอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยแนวทางประกอบด้วยดังนี้ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์แนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล เพราะสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่นๆ ของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา สรรวยผล (2562) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบด้วยการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยครูผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ตามแผนที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาผู้เรียน และการจัดทำโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ และการนำเอาหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพราะเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของบุญรอด ชาตียนนท์ (2561) ที่พบว่า 1) นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านซื่อสัตย์ สุจริต ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมีวินัย และด้านใฝ่เรียนรู้ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน ปรากฏผลดังนี้ 1) นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2) นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านซื่อสัตย์สุจริตนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และด้านมีวินัยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 6

ด้าน คือ 1) พฤติกรรมอยากรู้ อยากเห็น 2) พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ 3) พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม 4) พฤติกรรมเพียรพยายาม 5) พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง 6) พฤติกรรมมีเหตุผล โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 1) อุบายมนสิการ การรู้จักคิดพิจารณาโดยอุบายที่ชอบ 2) ปณณสิการ การคิดต่อเนื่องอย่างเป็นธรรม มีระเบียบ 3) การณมนสิการ การคิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นการสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย 4) อุปาทกมนสิการ การคิดที่พิจารณาเป็นกุศลธรรมเพื่อค้นหาความจริงหรือแก่นสาระความรู้ต่างๆ จากการสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้ ทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ โรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา จังหวัดสงขลา ดังนี้

1. พฤติกรรมกระตือรือร้นของผู้เรียน มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นความกระตือรือร้นให้ผู้เรียนเปิดโอกาสให้ซักถามได้ สนับสนุนให้ผู้เรียนตั้ง

คำถามและแสดงความคิดเห็นโดยไม่กลัวผิด (อุปายมณสิการ คิตถุภวิธิ) 2) ครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนการค้นคว้าด้วยตัวเองมอบหมายงานที่ให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบ (ปถมณสิการ คิตมีระเปียบ) 3) การถามคำถามบ่อยขึ้น หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสะท้อนความรู้สึก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกหลังจากกิจกรรม (การณมณสิการ คิตมีเหตุผล) 4) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้จัดกิจกรรมที่เชิญชวนให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือการประชุมแลกเปลี่ยนไอเดีย (อุปาทกมณสิการ คิตเป็นกุศล) จึงทำให้เกิดกระบวนการกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. พฤติกรรมตั้งใจอย่างมีสติ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ห้องเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิมากขึ้น (อุปายมณสิการ คิตถุภวิธิ) 2) เน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมร่วมกันสร้างความดีในใจตนเอง โดยเริ่มจากรักการอ่าน ทำให้ผลการเรียนดีขึ้นตามลำดับ (การณมณสิการ คิตมีเหตุผล) 3) จัดตารางเวลาวางแผนการทำงานหรือการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่สมองตื่นตัวแบ่งเป้าหมายใหญ่เป็นเป้าหมายย่อยเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ (ปถมณสิการ คิตมีระเปียบ) 4) กิจกรรมสร้างแรงจูงใจจัดเวิร์กช็อปหรือกิจกรรมกลุ่มที่เน้นความตั้งใจ การทำงานเป็นทีมที่มีเป้าหมาย (อุปาทกมณสิการ คิตเป็นกุศล) จึงทำให้เรียนรู้การจดจ่อและมีสมาธิในการเรียนรู้ การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. พฤติกรรมกล้าคิดริเริ่ม มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารและครูสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความกล้าคิดริเริ่มสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ (อุปายมณสิการ คิตถุภวิธิ) 2) ลงมือทำสนับสนุนให้ทดลองไอเดีย โดยไม่เน้นผลลัพธ์ในช่วงเริ่มต้นสนับสนุนให้ทำโครงการย่อยหรือกิจกรรมที่ริเริ่มจากไอเดียของตนเอง (ปถมณสิการ คิตมีระเปียบ) 3) การทำโครงงานวิจัยการประกวดที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้จากปัญหาจริงนำปัญหาในชีวิตจริงมาแก้ไข (การณมณสิการ คิตมีเหตุผล) 4) การสร้างแรงจูงใจสนับสนุนชื่นชมความคิดริเริ่มให้คำชมเชยและรางวัลสำหรับไอเดียใหม่ๆ ที่ประสบความสำเร็จและเรียนรู้จากกรณีศึกษาจริง (อุปาทกมณสิการ คิตเป็นกุศล) จึงเกิดกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การเสริมสร้างความมั่นใจและความกล้าแสดงออก

4. พฤติกรรมเพียรพยายาม มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินผู้เรียนทำกิจกรรมความพยายามและความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนของตัวเอง (อุปายมณสิการ คิตถุภวิธิ) 2) ส่งเสริมการสร้างนิสัยแห่งความพยายามฝึกวินัยในตนเอง สร้างกิจวัตรประจำวันที่ช่วยพัฒนาความเพียร (ปถมณสิการ คิตมีระเปียบ) 3) สร้างแผนงานและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องการสะท้อนผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเมินความก้าวหน้าทบทวนผลลัพธ์ (การณมณสิการ คิตมีเหตุผล) 4) พัฒนากิจกรรมพัฒนาความเพียรพยายาม จัดโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาต่อเนื่อง แล้วนำมาประยุกต์ใช้ (อุปาทกมณสิการ คิตเป็นกุศล) จึงก่อให้เกิดการสร้างความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

5. พฤติกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนส่งเสริมความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบันที่ข้อมูลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (อุปายมณสิการ คิตถุภวิธิ) 2) แบ่งกระบวนการค้นคว้าออกเป็นขั้นตอน เช่น ระบุหัวข้อ > หาข้อมูล > วิเคราะห์ > สรุปผล > นำเสนอ ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้อ่านมา (ปถมณสิการ คิตมีระเปียบ) 3) ติดตามผลการค้นคว้า ให้มีการนำเสนอผลการค้นคว้าผ่านการเขียนรายงาน การทำสไลด์ ประเมินผลการค้นคว้าโดยใช้เกณฑ์ (การณมณสิการ คิตมีเหตุผล) 4) มอบหมายงานวิจัยหรือรายงานที่ต้องใช้การค้นคว้า

ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เน้นให้ผู้เรียนกระตุ้นค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ (อุปาทกมนสิการ คิดเป็นกุศล) เกิดการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. พฤติกรรมมีเหตุผล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนรู้จักฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การคิดที่มีเหตุผล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง (อุปายมนสิการ คิดถูกวิธี) 2) ได้รู้จักลองผิดลองถูก เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา นำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล (ปถมนสิการ คิดมีระเบียบ) 3) การให้ข้อเสนอแนะควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสม (การณมนสิการ คิดมีเหตุผล) 4) ให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เหตุและผลในการศึกษามากยิ่งขึ้น สร้างความสามัคคีและใช้เหตุผลในการตัดสินใจสร้างแรงจูงใจทั้งครูและนักเรียน (อุปาทกมนสิการ คิดเป็นกุศล) เกิดกระบวนการการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ และการแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักโยนิโสมนสิการมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านใฝ่เรียนรู้
 - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอื่นๆของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
 - 2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ
 - 2.3 ควรมีการมีการศึกษาวิจัยการสร้างนวัตกรรมหรือการแสวงหาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นเลิศในการพัฒนาผู้เรียน ตามหลักโยนิโสมนสิการ

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ ประธาน. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บดินเทพ เสวภพ. (2563). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญรอด ชาตียนนท์. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย

- ศิลปากร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
พระเทพโสภณ. (2548). ขอบฟ้าแห่งความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.
สนธยา สำรวผล. (2562). แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
เลขาธิการวุฒิสภา.
สุรียา จันทิมา. (2560). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียน
ชั้นระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude
Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.